

DÜŞ/DÜŞÜN 56

YAŞLILIĞIN GÜCÜ

FRANÇOIS VILLA

Türkçesi: İrem Göksu Yedek, Sarp Tuna

Bağlam Yayınları 450
İnceleme/Araştırma 298
Düş / Düşün Dizisi 56
ISBN: 978-605-9911-43-6
Düş / Düşün Dizisi Editörü: Ayça Gürdal Küey

François Villa
Yaşlılığın Gücü
Özgün adı: *La puissance du vieillir*

© Presses Universitaires de France, 2010
© Bağlam Yayıncılık

Editör: Ayça Gürdal Küey
Editör Yardımcısı: Barış Ünsal

Birinci Basım: Kasım 2018
Kitap Tasarımı: Canan Suner
Kapak fotoğrafı: Levent Küey, *adam adam*, Hydra, 2018

Baskı: Avcı Ofset
Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi No: 6/13
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 11081
Matbaa Sertifika Numarası: 12001

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No: 9/3 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

Frédéric Villa
Nathalie Zaltzman,
ve Roland Lazarovici'nin anısına

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	11
------------	----

1

Yaş Tedaviye Engel midir?	19
Elli Yaş ve Üzerine Yaklaşırken	20
Metapsikolojik Boyut	22
Süreçlerin Geri Döndürülemezlik Niteliği ve Entropi Hali	24
Ne Karamsarlık Ne İyimserlik... Bir Sınırla Karşılaşma	26
Bir Çıkmaz: Uzlaşamaz Olanları Uzlaştırmak, Tahammül Edilemez Olandan Kaçınmak	29
Terapinin Şansları	31
Benlik Boyun Eğildiğinde... Yapısal Olanın Güncel Gücü	34
Utanç Hakkında	38
Libidonun Akışmazlığı Saplanmanın Ağırlığı	41
Saplanma ve Kökensele Bastırma –Sürgün Yolu–.....	44
Yaşımızın Bilincine Varmak	47

2

“Yaşlı” Kişi Yerinde Bir Kavram mı?	49
Yaşlanma: Toplumsal Olarak Sorunlu Bir Konu.....	50
Yaşlı Kişinin Temsilleri.....	52
Birinci Gereklik: Yaşlı Açıklayıcı Bir Etken Olarak Düşünmemek.....	55
Etiyolojik Bir Dizi.....	56
Ruhsal Çatışmanın Temelindeki Cinsellik	59
“Yaşlı” Kişiyle Özdeşleşilebilir mi?	60
Yaşlanma: Ölüm ve Yaşam Dürtülerinin Ortak Sonucu	62
Asemptomatik Çözüm mü, Asimptotik Çözüm mü?	64
Yaşlı Olarak Nitelendirilen Kişilerde Cinsel Etkinliğin Sürengenliği.....	66
Karşı Aktarım, Aktarım, Olası Aktarım Nesnesi Olarak Klinisyen.....	66
Nesne Sorunsalı	68

Aktarım Nesnesi Olarak Nesne	71
Rastlantısal Durumlar veya Tetikleyici Neden Olarak Yaş	72
Gerileme Süreci: Bozulma mı Yenilenme mi?	74

3

Geriatrideki Çalışmadan Yola Çıkararak, Tedavi Edenin

Yorgunluğu Üzerine Bazı Düşünceler	77
Kısa Bir Tükenmişlik Süresinin Oluşturduğu Olanaklar	79
Yorgunluk: Durumdan Ziyade Bir Süreç	83
Hem Yorgun Hem de Dikkatli Olunamaz.....	85
Yanılsamaların Kaybının Sonucu Olarak Yorgunluk	87
Algının Genişlemesi Fırsatı	91

4

Ölüm, Yaşlanmanın Sonucu Değildir	95
Zamanın Ruhsal Süreçlere Etkileri Üzerine Düşünceler.....	95
Birinci Devrim: Ertelenen Ölüm ya da Yaş	
Etiyolojik Bir Etken midir?	96
İkinci Devrim: Yaşın İlerlemesi veya Dürtütün İlerlemesi	103
Üçüncü Devrim: Ölüm, Yaşlanmanın Sonucu mudur?	105
Dördüncü Devrim: Tamamlanmamışlığımızın Ağırlığı	111
Beşinci Devrim: Neoteni ve Ruhsal Aygıt	120
Altıncı Devrim: Ruhsal Aygıt, Biçimler ve	
Bunların Bozulması	127

5

İnsanın Olağan ve Olağandışı Hayatta Kalma Azmi	139
Son Safha.....	139
Sınır Deneyimler.....	142
Büyükannem, <i>Tılsımlı Deri</i>	144
Toplama Kampı Evreni Deneyimi veya	
Dünyanın Temeli Yerinden Oynadı mı?.....	147
Türünden ve Türü Adına Utanma	151

Hayatta Olmanın Gizemi, İnsanın Sağlamlığı.....	158
Öteki Tarafından İşgal Edilen Yerin Temel Bir Farkı	162
Tehdit Kendi Bedeninden Kaynaklandığında	163
Beden ve Somatik	165
Ruhsal Aygıtın Olabilirlik Koşulları Üzerine Kuramsal Bir Kurgu.....	166
Tüm Organların, Tüm Aygıtların Genelleşmiş Erojenliği	167
Organik Bastırma ve Erojen Bölgelerin Oluşumu.....	169
Toplama Kamplarında Ne Olmuştü?	172

6

Organik Bastırma ve Tıp Alanındaki Teknolojik İlerlemeler	175
Kültür, Teknik İlerlemeler.....	175
Organik Bastırma Kuramının Bir Özeti.....	176
Bu Kuramdan Yola Çıkan Bazı Düşünce Yolları.....	179
Organik Bastırma ve Kökensele Bastırma.....	179
Bireysel Bastırma ve Özgöl Bastırma	180
Organik Bastırma ve Erojenlele	181
Organik Bastırma ve Uygarlılıın Gelişimi.....	184
Organik Bastırma Meselesi	187
İmdat Yapıların Uzantısı Olarak Teknoloji	189
Teknolojik İlerlemelerle Birlikte, Bedenin Cazibesine Geri Çekilme Tehdidi	191
Türün Çıkartı ve Narsisistik Çıkartı Arasındaki Ayrıllık	193

7

Organiksız Beden ve Hipokondriyak Organ	197
Beden Hiçbir Zaman Tatmin Edilemeyen Organik Bir Olasılık Olarak Kalır	198
Artaud ve Freud Arasındaki Bazı Uyumluluklar Üzerine	200
Organiksız Beden ve Protoplazmik Hayvan.....	202
Otoerotizm ile Narsisizmin Gerekli Ayrıllı	204
Organik Bastırma: Yumurtadan, <i>Protoplazmik Hayvana</i> Geçiş.....	206
Hipokondriyak An	207

Deliklerin Hipokondriyak Organ Bakımından Ruhsal Değeri	211
Organik Bastırma: Otoerotizmin Ortaya Çıkış Yollarından Biri.....	214

8

Yaşlanmanın Gücü, “İnorganik Olana Dönüşmeye Başlamanın

Bir Biçimi”	219
Andreas-Salomé'nin <i>İyimserliği</i> , Freud'un <i>Kötümserliği</i> ?	220
Herşey Eskiden Olduğu Gibi İlgi Çekici Olmaya Devam	
Ediyor, Ama... Bir Tür Yankı Eksik	225
Keşfe İnanmak Tahammül Edilebilir Bir Şekilde	
Varılmaya Devam Etmeyi Sağlıyor	228
İnorganik, ya da Yaşam Nasıl Tahammül Edilebilir Kılınır	230
Muazzam Miktardaki Usandırıcı Duyumların Sürekli	
Baskısının Etkileri	234
Organik Bastırma: İnorganığe Dönüşmeye Başlamak	237

9

Bedenin Değişimlerinin Ötesinde: Ruhsallığın Cismi

“Saf Haliyle Biraz Zaman”	239
Duygulanımsal Sarsıntı: Duygulanımın Zamanı	242
Çıktır: Somatik Ruhsal Olan İle Karşılaşıyor	245
Organik Bastırma ve Bedensel Çıktır Noktalarının Belirmesi	250
Ölümün Benlik Tarafından İcat Edilmesi	253
Benliğin <i>Soyunması</i> : “Kendi” Bedenimizin Ötesine,	
Kaynağına Aldığı Gerçeğe Doğru Gitmek	254
Duygulanımsal Sarsıntıya Elverişli Durumlar	258
Ölüm Dürtüsü Üzerine Bir Düşünce	260
Nesne Olarak <i>Benlik</i> 'in Birden Çok Kez Kaybedilmesi	261
Öteki İle Olan İlişki	264
Cinsel Uyarılma ve Libido, ‘Psike’nin Yetersizliği	267
Bitirirken Bir İtiraf	270

Kaynakça	271
-----------------------	-----

Giriş

Bu kitabın her bir bölümü ya bir sempozyum veya konferansa bildiri olarak, ya da bir dergi veya kolektif çalışma makalesi olarak düştürülmüş bir çalışmanın kısmen değiştirilmiş versiyonudur. Bu metinlerin hepsi somut bir klinik deneyimden veya dolu dolu yaşanmış olduğunu hissedilebilmek için üzerine çalışılmayı gerektiren yaşam anlarından kaynaklanır. Her seferinde beni, kavramlarımı ve kuramsal inançlarımı derinleştirmek veya gözden geçirmek zorunda bırakan bir şey başıma geldi. Yani bu metinler aynı zamanda günlük yaşamın psikopatolojisiyle ilgilidir, başımıza geleceğini önceden kestiremediğimiz şeylere -yani hayatımızın büyük bölümüne- biraz olsun anlam verebilme ümidini taşımaktadır. Tam da bu kestirilemezlik sebebiyle, bu kitabın tanıklık ettiği yolun gidişatı önceden belirlenmemiş, ancak tamamlandıktan sonra bir kitap olarak kabul edilebilmiştir.

Araştırmam, bir gerontoloji kliniğinde çalışmaya başlamamla şekillendi. 1992’de yazdığım “Yaş Tedaviye Engel midir?” metninde, davet edildiğim klinik çalışmanın mümkün olup olmadığını sorguladım. Şunu biliyordum: Sigmund Freud, yaşın genellikle ruhsal tedaviye engel olduğunu, yani, psikanalitik tedaviden alıkoyduğunu tüm eseri boyunca birçok kez öne sürer. Bu önermenin nedenlerini kavramaya çalışmanın ve ona göre alacağım konumu belirlemenin, klinik bir gereklilik olduğu ortaya çıkmaktaydı. Bu danışma kapsamında görüştüğüm hastalarla yaptığım çalışmanın amacını anlamam, tam da bunların açıklığa kavuşmasından geçmekteydi.

Bu ilk çalışmadan itibaren, Freud'a göre tedavinin sınırının, yaşın kendisiyle değil, ruhsal yaşamın ekonomik boyutuyla ilgili olduğu sonucuna hızla varmıştım. Zamanla, bir taraftan ruhsal yaşamın kazanımlarının dürtüselin gücünü yok etmeye veya kesin olarak zaptetmeye yetmediği, öte yandan, başımıza gelip de ruhsal olarak işlenmeyen her şeyin birikiminin ruhsallığın yıpranmasını artırdığı ve onun yaratıcı esnekliğini azalttığı ortaya çıkmaktadır.

Bu ilk makaleden sonra, yaşlanma ile ölmeyi ayırt etmenin klinik bakımdan gerekli olduğu fikri baskın geldi. *Ölümün yaşlanmanın sonucu değil*, bu sürecin durması olduğunu kavramam, kliniğe bakışımı değiştirdi ve tedavide teknik olarak nasıl konumlandığımı belirledi. Biraz daha ileri giderek, ölümün, artık yaşamaya devam etmek için yaşlanmadığımızda ortaya çıktığını öne süreceğiz. Yaşlanmak bu bakımdan, canlının, evrim sırasında, hemen ölmek için edindiği bir beceridir, kişinin hayatta kalmak için yaptığı bir icattır.

Yaşlanmanın gücünü kabul etmek, bu olgunun yapısökümünü yaparak, onun işleyiş biçimlerini ve onu düşünmek için gereken gücün kendini ifade etme sürecini açığa çıkarmamızı gerektirmekteydi. Böylece, genelgeçer yaşlı kavramının yerindeliğini sorgulamaya yöneldik ve bir görüşme esnasında böylesi bir sınıflandırmanın kılavuzluğunda ilerlememek gerektiğini göstermeye çalıştık.

Yaşlanmanın gücü kendisini, dürtüsel uyarılmaların ruhsal olarak işlenme becerisi şeklinde gösterir. Bu, nicelik türünden uyarılmanın ruhsal niteliğe dönüştürülmesidir; yaşamı bu sayede tahammül edilebilir, beğenilebilir, arzulanabilir kılarız ve ona, mümkün olduğunca uzun sürmesi için yatırım

yaparız. Yaşlanmak, doyumdan vazgeçmeden onu erteleyebilme becerisini beraberinde getirir; en gerçekçi tasarılar kadar en hevesli ve en büyülenmeci olanları da bundan doğar. Güncel olarak işlenemez olduğu ortaya çıkan şeyi gizil hale getirmek ve askıya alınmış konuların başka bir zaman yeniden ele alınabilmesi fırsatını kendine bırakabilmek adına dünyayı değiştirerek kendini değiştirmek, yaşlanmayı oluşturan süreçlere dahildir. Bu, dünyayı algılayışımızda bir tür açıklığı korumamızı gerektirir; böylece, yaşamın tesadüflerinin bize sunduklarını, bizde gerçekleşmemiş olarak kalan çocuksunun gerçekleşmesine katkıda bulunan araçlar olarak kavrayabiliriz.

Dürtüselin gücünü ve onun temelden eğitilemez oluşunu her zaman fazlaca göz ardı ettiğini gören ve dürtünün ruhsal yaşama acımasız bir biçimde kendini dayatan bir “fazladan iş yükü” zorlaması oluşturduğunu kabul eden her insanın narsisizmi hasara uğrar. Bu durum, üstün oldukları söylenen entelektüel işlevleri idealleştirmemizi zora sokar ve şunu tasavvur etmemiz gerekir: Dürtüselin radikal mekanizmaları zamanla son söze sahip olacak, ruhsalın yok oluşunu, cansızlığa ve inorganığe geri dönüşü dayatacaktır. Ruhsal yaşamın ekonomik boyutunun benlik tarafından göz ardı edilmesi kaçınılmazdır; bunun bilincine varıldığında, söz konusu ruhsal yaşamın etkin maddeselliğini düşünmek gerekir. Bu durumda, bedenın temsillerinin ve onun zaman içinde geçirdiği değişimlerin ötesini düşünme zorunluluğu öne çıkar. Bunun sonucunda, ruhsalın bedeni adını verdiğimiz şeyi hangi yollardan tanyabileceğimizi araştırdık.